

POSTANOWIENIE

Dnia 22 maja 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)

SSN Krzysztof Strzelczyk (sprawozdawca)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

Protokolant Bożena Kowalska

w sprawie z powództwa Jacka C.
przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Dyrektora Wojskowego
Biura Emerytalnego w L.
o zapłatę,
na posiedzeniu jawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 22 maja 2009 r.,
na skutek zagadnienia prawnego przedstawionego
przez Sąd Okręgowy
postanowieniem z dnia 5 lutego 2009 r.,

"Czy dopuszczalna jest droga sądowa w sprawie z powództwa
żołnierza zwolnionego z zawodowej służby wojskowej o zapłatę
należności z tytułu świadczenia pieniężnego w wysokości kwoty
uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym,
należnego w ostatnim dniu pełnienia służby, przysługującego na
podstawie art. 95 punkt 1 ustawy z dnia 11 września 2003 roku
o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz.U. Nr 141 z 2008
roku, poz. 892 - tekst jednolity ze zm.) stwierdzonej ostateczną
decyzją wydaną przez dowódcę jednostki, w której żołnierz odbywał
służbę, której wojskowy organ emerytalny odmawia wykonania
w całości oraz czy dopuszczalna jest droga sądowa w sprawie
o zapłatę odsetek za opóźnienie w zapłacie należności z opisanego
wyżej tytułu ?"

odmawia podjęcia uchwały.

Uzasadnienie

Przedstawione do rozstrzygnięcia zagadnienia prawne powstały na tle wykładni przepisów ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (tekst jednolity Dz. U. Nr 141, poz. 892 ze zm. nazywanej dalej, jako s.w.ż.z.) w związku z rozpoznaniem apelacji pozwanego Skarbu Państwa – Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego w L. od wyroku sądu pierwszej instancji zasądzającego na rzecz powoda Jacka C. świadczenie z tytułu uposażenia na podstawie art. 95 pkt 1 s.w.ż.z. Dotyczą dopuszczalności drogi sądowej w sprawie o zapłatę tej należności, jeżeli została stwierdzona ostateczną decyzją wydaną przez dowódcę jednostki a wojskowy organ emerytalny odmawia jej wykonania w całości oraz dopuszczalności drogi sądowej w sprawie o zapłatę odsetek za opóźnienie w zapłacie tej należności.

U ich podstaw legły następujące ustalenia faktyczne:

Powód Jacek C. pełnił zawodową służbę wojskową w Wojskowej Komendzie uzupełnień w B. W wyniku prawomocnej decyzji Dowódcy Okręgu Wojskowego z dnia 11 marca 2003 r. powód został zwolniony z zawodowej służby wojskowej z dniem 31 stycznia 2004 r.. W związku z tym, na podstawie art. 95 pkt 1 s.w.ż.z., zostało mu przyznane prawo do należności pieniężnej, przysługującej przez okres jednego roku po zwolnieniu ze służby w wysokości uposażenia zasadniczego wraz z wymienionymi w ustawie dodatkami. Powodowi wypłacono tę należność wynoszącą - za okres od 1 lutego do 31 stycznia 2005 r. - 28.189,08 złotych, potrącając z niej składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz zryczałtowany podatek dochodowy. Decyzją Dowódcy Wojsk Lądowych z dnia 23 lutego 2006 r. stwierdzającą nieważność decyzji Dowódcy Okręgu Wojskowego z dnia 11 marca 2003 r. powód został przywrócony do zawodowej służby wojskowej. Następnie rozkazem personalnym z dnia 12 maja 2006 r. Dowódca Okręgu Wojskowego stwierdził ponownie zwolnienie powoda z zawodowej służby wojskowej z mocy prawa z dniem 13 sierpnia 2005 r. z powodu ustalenia przez Terenową Wojskową Komisję Lekarską niezdolności powoda do służby wojskowej. Po ponownym zwolnieniu ze służby powód złożył wniosek o wypłatę uposażenia za okres jednego

roku po zwolnieniu ze służby. Decyzją z dnia 18 grudnia 2006 r. Komendant Wojskowej Komendy Uzuppełnień w B. stwierdził uprawnienie powoda do dwunastomiesięcznego uposażenia za okres jednego roku służby po zwolnieniu ze służby, czyli za okres od dnia 1 września 2005 r. do dnia 31 sierpnia 2006 r. Wysokość tego świadczenia została ustalona na kwotę 30.134,88 złotych. Pismem z dnia 27 czerwca 2006 r. Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego w L. wezwał powoda do zwrotu kwoty 25.857,67 złotych wcześniej pobranego świadczenia z tytułu dwunastomiesięcznego uposażenia a w kolejnym piśmie z dnia 25 lipca 2006 r. poinformował powoda, że wypłacone w 2004 r. świadczenie zostało zarachowane na poczet świadczenia przyznanego powodowi w 2006 r. Z tej przyczyny powodowi wypłacono jedynie 1386,54 złotych nadwyżki, stanowiącej różnicę pomiędzy kwotą wyliczoną w 2006 r. a kwotą wypłaconą w 2004 r.

W ocenie Sądu Okręgowego, poczynione ustalenia mogą przemawiać za odrzuceniem pozwu z powodu niedopuszczalności drogi sądowej. Sprawy ze stosunku służbowego nie są sprawami pracowniczymi, ani też cywilnymi w rozumieniu kodeksu postępowania cywilnego, lecz są to sprawy administracyjne. Stosunek służbowy żołnierzy zawodowych reguluje wymieniona na wstępie ustawa a zgodnie z jej art. 8 ust. 1 od decyzji wydawanych przez właściwe organy w sprawach określonych w ustawie żołnierz zawodowy może wnieść odwołanie do organu wyższego stopnia.

Sąd Okręgowy podkreślił, że możliwe jest także odmienne stanowisko, prowadzące do uznania, że droga sądowa jest dopuszczalna. Odmowa przyznania powodowi świadczenia nastąpiła przez czynności faktyczne i nie została w tym zakresie wydana decyzja administracyjna. Sąd odwołał się do poglądów wyrażanych w orzecznictwie administracyjnym, że nie ma podstawy do wydania decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w takiej sytuacji.

Odnosnie żądania odsetek ustawowych Sąd Okręgowy wskazał na orzeczenia Sądu Najwyższego, w których przewiduje się drogę administracyjną dla dochodzenia odsetek od należności z tytułu dwunastomiesięcznego uposażenia. Niemniej jednak, gdyby uznać drogę sądową dla dochodzenia należności głównej,

to akcesoryjne wobec niej roszczenie odsetkowe, powinno być także rozpoznane przed sądem powszechnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przy tak przedstawionych zagadnieniach i odpowiadających im ustaleniach faktycznych, istnieją usprawiedliwione przyczyny do odmowy podjęcia uchwały.

Jak przyjmuje się w judykaturze, rozstrzygnięcie przedstawionego zagadnienia prawnego powinno być niezbędne dla rozstrzygnięcia w indywidualnej sprawie (tak m.in. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 19 stycznia 2007 r., III CZP 1544/06, nie publ.). Potrzeba wykładni normy prawa materialnego lub procesowego ujawnia się jedynie wtedy, kiedy wymagające interpretacji normy rzeczywiście mają zastosowanie do ustalonego stanu faktycznego. Przedstawione zagadnienie prawne dopuszczalności drogi sądowej z powództwa żołnierza zawodowego zwolnionego ze służby wojskowej o zapłatę należności z tytułu świadczenia pieniężnego z art. 95 pkt 1 s.w.ż.z. zostało odniesione do sytuacji, kiedy wysokość kwoty tego świadczenia została stwierdzona ostateczną decyzją, wydaną przez dowódcę jednostki wojskowej, w której odbywał służbę powód.

Tymczasem, według ustaleń faktycznych, do których odwołał się Sąd Okręgowy, w decyzji Komendanta Wojskowej Komendy Uzupełnień w B. z dnia 18 grudnia 2006 r., na której powód opiera swoje roszczenie, stwierdzono jedynie, że przysługuje mu uprawnienie do dwunastomiesięcznego uposażenia za okres roku po zwolnieniu ze służby, to jest za okres od 1 września 2005 r. do dnia 31 sierpnia 2006 r. Ostateczna wysokość tego świadczenia nie została określona w tej lub innej decyzji organu wojskowego. Tylko wtedy - jako odpowiadające ustalonemu stanowi faktycznemu sprawy - byłyby aktualne wątpliwości wyrażone w postanowieniu Sądu Okręgowego o przedstawieniu do rozstrzygnięcia pierwszego zagadnienia prawnego.

Przepisy ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych jednoznacznie wskazują drogę postępowania administracyjnego dla dochodzenia roszczeń żołnierzy zawodowych z tytułu prawa do uposażenia i innych należności pieniężnych. Art. 8 ust. 1 ustanawia ten sposób załatwiania spraw dla

wszystkich kwestii uregulowanych w ustawie (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2007 r., III CZP 106/07, OSNC 2008/12/134).

Powód dochodzi, niewypłaconej w znacznej części, należności pieniężnej wynikającej z treści art. 95 pkt 1 s.w.ż.z., zamieszczonego w Rozdziale 5 tej ustawy. Kwestię właściwości w sprawach uregulowanych w tym Rozdziale zatytułowanym „Uposażenia i inne należności pieniężna żołnierzy zawodowych” określa ogólnie art. 104 s.z.ż.z przekazując je do wymienionych w tym przepisie organów wojskowych. Dotyczy to bez wątpienia wszelkich przypadków, kiedy ustawa przewiduje wydanie decyzji administracyjnej. W orzecznictwie Sądu Najwyższego postrzega się jeszcze szerzej właściwość organów wojskowych, przyjmuje się bowiem, że właściwość ta obejmuje każde roszczenie wywodzone z praw ustanowionych przepisami ustawy z dnia 11 września 2003 r. o zawodowej służbie żołnierzy zawodowych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2008 r., II Pm 99/08, nie publ.).

Rozstrzygając o przysługującym powodowi świadczeniu pieniężnym właściwy organ wojskowy wydaje decyzję. Wynika to z ogólnej normy zawartej w art. 8 ust. 1 s.w.ż.z. Jest to decyzja w sprawie określonej w tej ustawie. Żołnierz zawodowy otrzymuje uposażenie i inne należności pieniężne, o których mowa w art. 73 s.w.ż.z. w określonej wysokości i z tytułu prawa do uposażenia i innych należności pieniężnych przysługuje mu roszczenie (art. 75 ust. 1 s.w.ż.z.), o którym rozstrzygają właściwe organy wojskowe w drodze decyzji (rozkazu personalnego). Zgodnie z art. 8 ust. 1 s.w.ż.z., od decyzji odmawiającej przyznania w całości lub części należności pieniężnej wynikającej z treści art. 95 pkt 1 s.w.ż.z. przysługuje skarga do sądu administracyjnego (por. uzasadnienie uchwały Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 10 kwietnia 2006 r. I OPS 3/06,, ONSA/WSA 2006/3/69).

Decyzja organu wojskowego rozpatrującego wniosek żołnierza zwolnionego z zawodowej służby wojskowej o przyznanie należności pieniężnej na podstawie art. 95 pkt 1 s.w.ż.z. powinna rozstrzygać wszystkie związane z tym kwestie a zatem powinna zawierać nie tylko ogólne stwierdzenie o przyznaniu uprawnienia do dwunastomiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami

o charakterze stałym, należnego w ostatnim dniu pełnienia służby ale także powinna określać wysokości świadczenia pieniężnego z tego tytułu. Ma to znaczenie nie tylko w związku z ustaleniami, co do wysokości miesięcznego uposażenia i przysługujących żołnierzowi zawodowemu dodatków stałych, ale także z innymi okolicznościami, które mogą mieć wpływ na wysokość świadczenia przeznaczonego do wypłaty. Właściwość organów wojskowych wyczerpuje wszystkie te kwestie. W stanie prawnym obowiązującym w czasie wydawania wymienionych decyzji wojskowy organ emerytalny właściwy dla adresu zameldowania żołnierza dokonywał jedynie wypłaty świadczenia w wysokości ustalonej przez dowódcę jednostki wojskowej wskazanego w art. 104 w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1 s.w.ż.z., a zatem sam nie był uprawniony do określania wysokości świadczenia podlegającego wypłacie - art. 96 pkt 7 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2007 r. Dopiero w wyniku wprowadzonej z dniem 1 stycznia 2008 r. zmiany art. 96 tej ustawy (ustawa z dnia 24 sierpnia 2007 r. o zmianie ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych oraz o zmianie innych ustaw Dz. U. Nr 176, poz. 1242) wojskowy organ emerytalny nie tylko dokonuje faktycznej wypłaty świadczeń pieniężnych, o których mowa w art. 95 pkt 1 s.w.ż.z., ale także samodzielnie podejmuje decyzje o wypłacie (art. 96 pkt 9 s.w.ż.z.).

Jak wskazano, na ostateczną wysokość podlegającej wypłacie należności pieniężnej przyznanej na podstawie art. 95 pkt 1 s.w.ż.z. mogą wpływać różne okoliczności. Świadczenie może być mniejsze, niż wynikałoby to z przeliczenia wysokości uposażenia wraz z dodatkami między innymi na skutek potrącenia, dopuszczalnego ze względu na treść art. 103 s.w.ż.z., które rozciąga się także na należności pieniężne wymienione w art. 95 pkt 1 (art. 103 ust. 2). Tym samym, zakresem przedmiotowym ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych a zwłaszcza jej Rozdziału 5 objęta jest problematyka potrąceń, mogących pozostawać także w związku z obowiązkiem zwrotu pobranych przez żołnierza zawodowego uposażeń i innych należności (art. 74 s.w.ż.z.). Trzeba zatem w tym miejscu ponownie odwołać się do treści art. 104 ust. 1 s.w.ż.z., który wskazuje

dowódców jednostek wojskowych, jako organ właściwy do rozstrzygania we wszystkich sprawach określonych w przepisach Rozdziału 5 ustawy.

Wydanie decyzji administracyjnej stwierdzającej istnienie uprawnienia żołnierza zawodowego do należności pieniężnej z art. 95 pkt 1 s.w.ż.z. z pominięciem - pomimo właściwości organu administracyjnego - rozstrzygnięcia co do wysokości świadczenia należnego nie załatwia sprawy w całości w rozumieniu art. 104 § 1 k.p.a. Nie może również stanowić podstawy do dochodzenia niewypłaconego świadczenia przed sądem powszechnym skoro jego wysokość nie została ustalona ostateczną decyzją administracyjną.

W sformułowanym przez Sąd Okręgowy zagadnieniu prawnym zakłada się dochodzenie świadczenia ustalonego w decyzji. W ten sposób dochodzi do rozbieżności między stanem faktycznym sprawy a treścią przedstawionego zagadnienia.

Przewidziana w art. 390 § 1 k.p.c. możliwość przedstawienia Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego, które wyłoniło się przy rozpoznawaniu apelacji przez sąd drugiej instancji i budzi poważne wątpliwości, jest regulacją szczególną, stanowiącą ograniczenie przewidzianej w art. 187 ust. 1 Konstytucji zasady podległości sędziów tylko Konstytucji i ustawom. Z mocy art. 390 § 2 k.p.c. w wypadku rozstrzygnięcia takiego zagadnienia sądy niższej instancji są bowiem w danej sprawie związane poglądem prawnym Sądu Najwyższego. Konieczne jest zatem ściśle interpretowanie przesłanek z art. 390 § 1 k.p.c. (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 kwietnia 1999 r., III CZP 62/98, OSNC 1999, nr 10, poz. 166). Oznacza to, że przedstawione zagadnienie prawne musi pozostawać w bezpośrednim związku z problemami wynikłymi przy rozpoznawaniu przez Sąd drugiej instancji środka odwoławczego. Niezbędne jest więc, aby nawiązywało do sytuacji faktycznej i prawnej, jaka wystąpiła w przedstawianej sprawie, a jednocześnie aby jego rozwiązanie wpływało na sposób osądzenia tej sprawy (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 25 czerwca 2008 r. III CZP 49/08, nie publ.).

Ponieważ przedstawione zagadnienie prawne nie przystaje do występującej w sprawie sytuacji faktycznej i prawnej należało odmówić jego rozstrzygnięcia.

Sąd drugiej instancji przedstawiając Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne powinien uzasadnić, na czym polegają jego wątpliwości i dlaczego uważa je za poważne. Poza tym wyrażone w pytaniu wątpliwości muszą pozostawać w związku przyczynowym z rozstrzygnięciem sprawy.

Przedstawione do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne nie spełnia tych wymagań. Jedynym usprawiedliwieniem wystąpienia na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. o rozstrzygnięcie kolejnego zagadnienia dotyczącego dopuszczalności drogi sądowej w sprawie o zapłatę odsetek za opóźnienie w zapłacie należności z tytułu świadczenia pieniężnego przysługującego żołnierzowi zawodowemu na podstawie art. 95 pkt s.w.ż.z., jest w ocenie Sądu Okręgowego akcesoryjny - wobec świadczenia głównego - charakter odsetek, co powinno przemawiać za ich rozpoznaniem w tym samym postępowaniu. Jednocześnie Sąd Okręgowy wskazał, że Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 29 listopada 2007 r. (III CZP 106/07, OSNC 2008/12/134) oraz w wyroku z 2 lipca 2008 r. (II PK 10/08, nie publ.) wypowiedział się za rozpoznawaniem roszczeń żołnierzy zawodowych o wypłatę odsetek w postępowaniu administracyjnym.

W związku z tym należy wskazać, że wysokość należności głównej nie została dotychczas ustalona w ostatecznej decyzji administracyjnej. Sama akcesoryjność świadczeń odsetkowych nie wyklucza odmiennego sposobu ich dochodzenia (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2006 r., III PZP 1/05, OSNP 2006/15-16/227 oraz uchwałę Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 5 marca 2001 r. OPS 17/00, ONSA 2001/3/100) a brak jednocześnie w uzasadnieniu postanowienia Sądu Okręgowego odniesienia się do argumentów, które uwzględnił w dotychczasowych orzeczeniach Sąd Najwyższy, opowiadając się za niedopuszczalnością drogi sądowej sprawach o odsetki należne żołnierzowi zawodowemu na podstawie art. 75 ust. 3 s.z.ż.z..

Zarówno te okoliczności jak i jednolite w tej materii stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone nie tylko w orzeczeniach przytoczonych przez Sąd Okręgowy ale także w wyrokach z dnia 2 lipca 2008 (II PK 8/08, nie publ.), z dnia 2 września 2008 r. (II PK 55/08, nie publ.), z dnia 25 listopada 2008 r. (II PK 99/08,

nie publ.), z dnia 15 grudnia 2008 r. (II PK 98/08, nie publ.) pozwalają uznać, że nie zachodzi potrzeba udzielenia odpowiedzi na przedstawione pytanie prawne.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił podjęcia uchwały (art. 390 § 1 k.p.c. w zw. z art. 61 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym Dz. U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.).